

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สภาพสังคมในปัจจุบันมีการขยายตัวและพัฒนาเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ผู้คนในสังคมมีความต้องการที่จะรู้เรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นรอบตัว โดยเฉพาะสภาวะทางเศรษฐกิจของประเทศ จะเห็นได้ว่าชีวิตคนเราทุกคนอยู่ท่ามกลางเศรษฐกิจ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องส่วนตัว ครอบครัว และในสังคมที่อาศัยอยู่ ดังนั้น ชีวิตของมนุษย์ทุกคนจึงหลีกเลี่ยงเศรษฐกิจไม่ได้ (สุภาพร อัทธกุลวัฒน์, 2541) และการที่จะทราบความเป็นไปหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นต้องมีการรับรู้ข่าวสาร เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ และนำข่าวสารที่ได้รับไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่น ตลอดจนปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อม อีกทั้งสามารถนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาการศึกษาด้วย การศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในสังคม เพื่อให้ผู้เรียนรู้จักวิธีการเรียนรู้ คิดเป็น ทำเป็น และแก้ไขปัญหาเป็น ทุกสิ่งที่เกิดขึ้นนั้น จะต้องมีการรับรู้ข่าวสาร เพื่อนำข่าวสารที่ได้รับไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่าง ๆ โดยเฉพาะในยุคสมัยนี้เป็นยุคที่เทคโนโลยีสารสนเทศกำลังพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมข่าวสาร ซึ่งผู้รับสารสามารถแสวงหาข่าวสารทั่วทุกมุมโลกได้อย่างไร้พรมแดน ดังนั้นในช่วง 2 ทศวรรษที่ผ่านมาความเจริญทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีได้พัฒนาไปรวดเร็วมากทำให้สังคมแห่งการเรียนรู้ขยายกว้างขึ้น การเรียนเพื่อรอบรู้ไม่เฉพาะจะได้มาจากครูในห้องเรียนแคบ ๆ เท่านั้น แต่จากแหล่งต่าง ๆ สิ่งแวดล้อมรอบตัวนับเป็นแหล่งเรียนรู้ทั้งสิ้น (ชัยพจน์ รัถงาม, 2542)

ปัจจุบันจะเห็นว่าสื่อมวลชนมีบทบาทอย่างยิ่งในชีวิตประจำวันของคนเราและมีส่วนในการสนับสนุนส่งเสริมการศึกษาในรูปแบบต่าง ๆ คนในสังคมจะต้องอาศัยสื่อมวลชน เพื่อแสวงหาข่าวสารความรู้ การสื่อสารมวลชนเป็นการสื่อสารผ่านหนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ และอินเทอร์เน็ต ไปสู่ผู้รับสารจำนวนมากในเวลาเดียวกัน เนื่องจากสื่อมวลชนมีบทบาทหน้าที่สำคัญในการขยายโลกทัศน์และความรู้ในด้านต่าง ๆ ให้แก่ประชาชนและสังคม หน้าที่หลักของสื่อมวลชนประกอบด้วย

1. หน้าที่ให้ข่าวสาร คือหน้าที่รายงานเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นให้ผู้รับสารทราบลักษณะของสารที่ส่งออกไปเป็นการบรรยายหรือเสนอข้อเท็จจริงแบบตรงไปตรงมา ผู้รับสารสามารถรับทราบเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นได้อย่างถูกต้องตรงความเป็นจริง

2. หน้าที่ด้านความเห็นหรือการชักจูงใจ จะมุ่งให้คำอธิบายหรือเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับเหตุการณ์หรือข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น เพื่อเปลี่ยนแปลงความเชื่อทัศนคติและพฤติกรรมของผู้รับสารเป็นเพียงการจูงใจให้ผู้รับสารคล้อยตามหรือเสนอแนะให้ผู้รับสารตัดสินใจเองได้

3. หน้าที่ด้านสาระความรู้หรือการศึกษา เป็นการสร้างบรรยากาศหรือกิจกรรม การเรียนรู้ให้เกิดกับผู้รับสารมิใช่เพียงแค่เสนอข่าวสารอย่างตรงไปตรงมาเท่านั้น ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดคือการใช้ความรู้ผ่านรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาเป็นต้น

4. หน้าที่ด้านบันเทิง ในด้านนี้ได้ทวีความสำคัญและได้รับการยอมรับกันอย่างแพร่หลายมากขึ้นในปัจจุบัน หน้าที่ทางด้านบันเทิงจะมุ่งเร้าอารมณ์และความรู้สึกของผู้รับสาร แต่เป็นผลเพียงระยะสั้นไม่ใช่ผลระยะยาว (บุญเลิศ สุภคติก อ่างใน พิเชศ รุ่งสว่าง 2542, หน้า 2)

ฉะนั้นจะเห็นได้ว่าบทบาทและหน้าที่ของสื่อมวลชนมีความสำคัญมาก ซึ่งจะส่งผลต่อความคิดและพฤติกรรมของนักศึกษา นักศึกษาสามารถที่จะแสวงหาข่าวสารความรู้ทางเศรษฐกิจจากสื่อมวลชนประเภทต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นหนังสือพิมพ์, วิทยุ, โทรทัศน์ และอินเทอร์เน็ต สอดคล้องกับบำรุง สุขพรรณ (2526) ซึ่งกล่าวว่าบทบาทของสื่อมวลชนในการพัฒนาเศรษฐกิจมีมากมาย สื่อมวลชนจะให้ความรู้เกี่ยวกับการผลิตใหม่ ๆ ตลอดจนช่องทางของอาชีพต่าง ๆ ทำให้คนสามารถปรับตัวเองให้ก้าวหน้าอยู่เสมอ และสรชัย พิศาลบุตร (2538) กล่าวว่าในปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่าการตัดสินใจและวางแผนด้านต่าง ๆ ที่ใช้ข้อมูลและสารสนเทศมีโอกาสผิดพลาดน้อยกว่าการตัดสินใจและวางแผนโดยวิธีอื่น ๆ ข้อมูลสาขาเศรษฐศาสตร์ จัดได้ว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งสาขาหนึ่งในการพัฒนาประเทศทั้งในด้านการกำหนดนโยบายต่าง ๆ ของหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องกับภาวะเศรษฐกิจของประเทศ และการวางแผนดำเนินงานทางธุรกิจของหน่วยงานภาครัฐและเอกชน

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาข้อมูลข่าวสารทางเศรษฐกิจที่สำคัญ ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอน การประกอบอาชีพของนักศึกษาคณะเศรษฐศาสตร์ และข่าวปัจจุบันที่ไม่เกี่ยวข้อง โดยตรงกับการประกอบอาชีพ ซึ่งนำไปใช้ในการดำรงชีวิตประจำวันได้ ซึ่งนักศึกษาคควรมองเห็นความสำคัญและให้ความสนใจกระตือรือร้นติดตามข้อมูลข่าวสารทางเศรษฐกิจเหล่านี้ตลอดเวลา นักศึกษาสามารถทำการสืบค้นและติดตามข้อมูลข่าวสารดังกล่าวได้จากหนังสือพิมพ์ วารสารทางเศรษฐกิจ บทความทางเศรษฐกิจ รายงานเศรษฐกิจและการเงินของธนาคารแห่งประเทศไทย เอกสารของกรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ รวมถึงสื่อวิทยุ โทรทัศน์ และอินเทอร์เน็ต ด้วยเหตุผลดังกล่าว จึงเป็นเรื่องน่าสนใจที่จะศึกษาเพื่อที่จะทราบเกี่ยวกับระดับความสนใจในการติดตามข้อมูลข่าวสารทางเศรษฐกิจรวมถึงปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการศึกษาติดตามข้อมูลข่าว

สารดังกล่าวของนักศึกษาคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ซึ่งจะต้องเตรียมความพร้อม เพื่อออกไปประกอบอาชีพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาระดับความสนใจในการติดตามข้อมูลข่าวสารด้านเศรษฐกิจจากสื่อมวลชน ของนักศึกษาคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
2. เปรียบเทียบความสนใจในการติดตามข้อมูลข่าวสารด้านเศรษฐกิจของนักศึกษาคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ระหว่างชั้นปี เพศ ผลการเรียน ระดับการศึกษา บิดามารดา อาชีพ บิดามารดา

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ทำการศึกษา ได้แก่ นักศึกษาคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ชั้นปีที่ 1 – 4 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2543 จำนวน 500 คน โดยใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 200 คน

ขอบเขตด้านเนื้อหา

1. การวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาความสนใจติดตามข้อมูลข่าวสารทางเศรษฐกิจของนักศึกษา จากสื่อมวลชน ซึ่งครอบคลุมทั้งสื่อประเภทวิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ อินเทอร์เน็ต และประเภทของข้อมูลที่สนใจ
2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย
 - 2.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ เพศ ชั้นปี ผลการเรียน ระดับการศึกษาของบิดามารดา และอาชีพของบิดามารดา
 - 2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ความสนใจติดตามข้อมูลข่าวสารทางเศรษฐกิจของนักศึกษาจากสื่อมวลชน ได้แก่ วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ และอินเทอร์เน็ต และประเภทของข้อมูลข่าวสารทางเศรษฐกิจ

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. นักศึกษา หมายถึง นักศึกษาชั้นปีที่ 1-4 คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2543

2. ความสนใจ หมายถึง ความรู้สึกอย่างหนึ่งภายในตัวบุคคลที่สะท้อนออกมาในรูปของความใส่ใจต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งมีลักษณะคุณสมบัติตรงกับรสนิยมของตนเอง และมีส่วนช่วยกระตุ้น โน้มน้ำใจจิตใจให้คล้อยตามและก่อให้เกิดความสนใจติดตามในสิ่งนั้น ในที่นี้ผู้ที่สนใจติดตามข้อมูลข่าวสารทางเศรษฐกิจประเภทใดประเภทหนึ่งในแบบสอบถามมากก็จะกำหนดค่าความสนใจสูง และในทางตรงกันข้ามผู้ที่มีความสนใจข้อมูลข่าวสารทางเศรษฐกิจประเภทใดประเภทหนึ่งน้อยก็กำหนดค่าความสนใจต่ำ

3. ข่าวสารทางเศรษฐกิจ หมายถึง รายงานของเหตุการณ์ และเรื่องราวหรือสถานการณ์ที่น่าสนใจของข่าวสารทางเศรษฐกิจ จากสื่อวิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ และอินเทอร์เน็ต ได้แก่ ข้อมูลข่าวสารดังต่อไปนี้

ประเภทข่าวที่เป็นประโยชน์ต่อการอาชีพ ได้แก่ ข่าวประเภทตัวเลขทางเศรษฐกิจที่สำคัญ ประกอบด้วย การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ, ระดับราคาสินค้า, อัตราแลกเปลี่ยน, ภาวะหนี้สิน ภาครัฐ ภาคเอกชน, การส่งออกและนำเข้า

มาตรการภาครัฐ ได้แก่ มาตรการการเงิน การคลัง, มาตรการราคา, มาตรการอุตสาหกรรม

ประเภทข่าวปัจจุบันที่ไม่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการประกอบอาชีพ ได้แก่ ความร่วมมือทางเศรษฐกิจหรือบุคคลด้านเศรษฐกิจ, ความเคลื่อนไหวของการจัดการประชุมทางเศรษฐกิจทั้งระดับชาติ ระดับภูมิภาค และระดับโลก, ข่าวเศรษฐกิจต่างประเทศ และ การประท้วงทางเศรษฐกิจ

สมมติฐานการวิจัย

นักศึกษาที่มีเพศ ชั้นปี ผลการเรียน ระดับการศึกษา และอาชีพของบิดามารดาที่ต่างกัน จะมีความสนใจติดตามข้อมูลข่าวสารทางเศรษฐกิจแตกต่างกัน

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงระดับความสนใจในการติดตามข้อมูลข่าวสารทางเศรษฐกิจของนักศึกษาคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
2. ทำให้ทราบว่าสื่อมวลชนประเภทใดที่มีอิทธิพลและเป็นที่ยอมรับในการรับทราบข้อมูลข่าวสารทางเศรษฐกิจของนักศึกษาคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
3. สามารถเป็นข้อมูลอ้างอิงเพื่อประกอบการพัฒนาหลักสูตรที่จะกระตุ้นให้นักศึกษาคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มีความสนใจกระตือรือร้นในการสืบค้นข้อมูลข่าวสารทางเศรษฐกิจอย่างจริงจัง